

Вияв мовних концепцій українських філософів у романтичних екзистенціях Анатолія Федя

¹ *Барабанова Олена Анатоліївна, кандидат філологічних наук, доцент кафедри української мови та літератури, Донбаський державний педагогічний університет, м. Сла 'янськ, Україна*

² *Грибовська Дарина Анатоліївна, кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри філософії і політології Донецького юридичного інституту, м. Донецьк, Україна*

Анотація: Сучасне українське письменство за останні двадцять років періоду незалежності збагатилось творчими здобутками майстрів слова, незаангажованих різноманітними ідеями, письменників-професіоналів, котрі залучають до свого тексту не лише власні спогади та емоції, але й дають фахову оцінку минулому, формуючи перспективу читацького сприйняття. Лиш урахування всієї повноти національної художньої спадщини дозволить системно і цілісно відтворити український літературний процес ХХІ століття, комплексно дослідити “культурні ландшафти” минулого, розкрити велич письменства в умовах свободи слова й друку. Цікавим для дослідження є філософська проза Анатолія Федя, яка становить окремих ідейно-художній феномен естетичного будівництва на основі автентично відображеної дійсності. Досі він – відомий науковець, малознаний в Україні як письменник, але популярний автор на Донеччині. Літературознавчі студії художньої творчості А. Федя тільки розпочалися. Проте цілісна наукова рецепція літературного процесу ХХІ століття як самобутнього національно-культурного феномена неможлива без урахування ідейно-художнього внеску творчих індивідуальностей на кшталт Анатолія Федя. Тож висвітлення окресленої проблеми перебуває фактично на початку її входження в оперативне поле наукового літературознавства. Актуальність пропонованої статті, таким чином, зумовлена як недостатнім рівнем аналізу масиву філософської прози Анатолія Федя, так і відсутністю спеціальних системних праць, присвячених творчій індивідуальності митця. Прозовий доробок Анатолія Федя є тим межовим поєднанням романтичного реалізму з вибуховою екзистенцією сучасної літературної тенденції, що відкриває українському прозовому тексту з філософським наповненням нові перспективи. Прагматизм образності та композиційної будови підкреслює авторську нарацію найвищого гатунку, що сприяє народженню читача мислячого, розумного, інтелектуального. Сформований, по-різному інтерпретований творчий доробок Анатолія Федя є важливим компонентом українського сучасного літературного процесу. Свій письменницький хист митець зреалізує насамперед у філософському тексті, що глибоко відображає історичні та соціальні конфлікти доби, розкриває особливості “колективного” й індивідуального життя українців минулого століття. Досить широка проблематика прози А. Федя, актуальність відображених наративно-екзистенційних явищ буття становлять специфіку його літературного моделювання дійсності.

Ключові слова: мова, екзистенція, філософський роман, література, А. Федь

Постановка проблеми. Сучасне українське письменство за останні двадцять років періоду незалежності збагатилось творчими здобутками майстрів слова, незаангажованих різноманітними ідеями, письменників-професіоналів, котрі залучають до свого тексту не лише власні спога-

ди та емоції, але й дають фахову оцінку минулому, формуючи перспективу читацького сприйняття. Лиш урахування всієї повноти національної художньої спадщини дозволить системно і цілісно відтворити український літературний процес ХХІ століття, комплексно дослідити “ку-

льтурні ландшафти” минулого, розкрити велич письменства в умовах свободи слова й друку. Водночас, поглиблене вивчення мистецького доробку сучасних авторів сприятиме створенню науково-об’єктивного літературного поля.

Цікавим для дослідження є філософська проза Анатолія Федя, яка становить окремий ідейно-художній феномен естетичного будівництва на основі автентично відображеної дійсності. Досі він – відомий науковець, малознаний в Україні як письменник, але популярний автор на Донеччині. Літературознавчі студії художньої творчості А. Федя тільки розпочалися. Проте цілісна наукова рецепція літературного процесу ХХІ століття як самобутнього національно-культурного феномена неможлива без урахування ідейно-художнього внеску творчих індивідуальностей на кшталт Анатолія Федя.

Аналіз стану вивчення творчості письменника дає підстави стверджувати, що індивідуальний художній набуток А. Федя та його багатолітня самовіддана праця на літературній ниві досі не були об’єктом спеціального дослідження; донині бракує навіть концептуальних літературознавчих студій, присвячених його мистецькому доробку. Досить серйозно ускладнює вивчення діяльності літератора відсутність в Україні науково-критичного зібрання творів автора, корпусу його епістолярію, літературознавчої рецепції повістей і романів.

Тож висвітлення окресленої проблеми перебуває фактично на початку її входження в оперативне поле наукового літературознавства. Актуальність пропонованої статті, таким чином, зумовлена як недостатнім рівнем аналізу масиву філософської прози Анатолія Федя, так і відсутністю спеціальних системних праць, присвячених творчій індивідуальності митця.

Мета студій – визначити своєрідність творчої манери Анатолія Федя на основі аналітико-синтетичного дослідження його прозових творів, розкрити особливості образного світу й ідейно-стильової самобутності мовного матеріалу, з’ясувати місце і значення текстів автора у сучасному літературному процесі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв’язання таких **завдань**: охарактеризувати еволюцію образного мислення Анатолія Федя; зінтерпретувати творчий набуток автора в парадигмі олітературнення важливих психологічних, філософських, морально-етичних, гуманістичних проблем; розкрити вплив мовних концепцій українських філософів на романтичні екзистенції Анатолія Федя.

Матеріалом дослідження стали найбільш репрезентативні для виявлення літературної індивідуальності твори письменника: повість «Над

рідною хатою гойдався шуліка...» та філософські романи «Реальні та метафізичні світи пана Сірого» та «Переддень доби Водолієвої».

Виклад основного матеріалу. До літературної діяльності Анатолій Федь приступив у віці, коли життєвий досвід накладає на людину тяжку відповідальність за будь-який вчинок, думку, почуття. Вимушений довгий шлях Анатолія Федя до художнього слова знаменував народження його як митця тексту та активізував “олітературення” до того плеканих у душі свіжих тем творчості: українського “безпросвіття” й самотності у велелюдному місці.

Письменником-романтиком й документалістом одночасно виявив себе автор у несатиричних творах антибільшовицької проблематики. Розгортаючи моторошні своєю правдою картини життя українців СРСР («Над рідною хатою гойдався шуліка...», «Реальні та метафізичні світи пана Сірого», «Переддень доби Водолієвої»), філософ віхово зобразив метаобраз тоталітарної держави.

Селянський світ у відтворенні автора-філософа й лірика, багатий своїми злиднями, антитетичний до нав’язаних норм співжиття людини і держави, не втрачає автентичних рис української етноментальності, в основному зберігає силу національно-народного духу. Письменник зафіксував і психологічно репрезентував етногенетичну схильність українців до виявів спротиву й інертності одночасно. Боротьбу людей за виживання епік художньо трансформував в ідею нескореності та опору червоному терору. У художньому вимислі митця такий протест заслабкий і примітивний та водночас героїчний і пафосний.

Анатолій Федь наголошує на людяності, гуманізмі простих, але духовно багатих людей, протиставляючи їх душевні чесноти владоможцям, образи яких подано об’єктивно, без ідеологізації та прикрашування, характерних “підрядянській” літературі. Проза митця примножила філософсько-екзистенційні інтенції українського письменства сучасної літератури й стала ідейно-художнім люстром правди життя українців під тиском більшовизму.

Психоемоційною домінантою внутрішнього світу героїв аналізованих творів є буття українців, з одного боку, наче пересічних, а з другого – незбагнених у своїй глибинній елегантності та простоті одночасно. Звідси мистецьким “брендом” Анатолія Федя став суб’єктивно-індивідуалізований філософський аспект життя людини.

Реалістична правдивість сформувала образний лад філософської прози Анатолія Федя про часи радянського періоду. Автор порівняльно осмислив злочини комунізму, виходячи з руйні-

вної антигуманної природи цієї системи: «Я бачу ХХ століття в образі фашизму і сталінізму. Це взаємопов'язані ланки історичного процесу. Не було б сталінізму, який тоді загрожував усьому світу, не народився б фашизм і гітлеризм. Сталінізм і фашизм (багато хто не розуміє й сьогодні) є «авторами» голодоморів і воєн. Попри час, таке на забувається ніколи» [3, с.18].

До честі письменника, у нього відсутній образ ворога як такий, адже кожен персонаж з обох таборів піддався індивідуалізації зі збереженням іманентних людських рис. Автор-психолог та людинознавець розкриває мотиваційні чинники і стимули, які визначають людську свідомість і поведінку в апокаліпсисі існування.

Галерея образів автора стисло, але посутньо розкриває набутий різновекторний спосіб існування українського суспільства у діапазоні від адаптації, відходу від першоджерела до старанного збереження і культивування своєї національної ідентичності (симпатизує письменник, звісно ж, другій культурній стратегії). Автор сам орієнтований і орієнтує читача на плекання деталей побуту та автентичних традицій. Таким чином, Анатолій Федь художніми засобами створює масштабний образ своєї епохи, висловлює любов і захоплення рідною землею, засуджує її гнобителів, висміює людські вади, показує особистість в усій її полівалентній сутності. Письменник, як кожна творча індивідуальність, шукає, знаходить, виховує й захоплює свого читача.

Визначальним чинником у збереженні національно-народної своєрідності є для митця утвердження рідної мови. Піднесення цього аспекту на сторінках романів розкриває письменника як патріота, котрий пильно стежить за збереженням у співвітчизників української самобутності:

– ...Куди дівати традиції, дух? Тепер ви що, будете називати Анастасію Павлівну не дружиною, а супругою, тобто запряжену з вами в одну упряжку?

– Хіба не так?

– Їй більше до вподоби бути другом, а не впряженою в плуга, щоб удвох його перти до межі бування [7, с.406].

Філософське осмислення ролі мови у житті окремої людини і цілого народу, репрезентоване у творах А. Федя, являє собою гармонійне переосмислення мовних концепцій українських філософів минулого.

Українська традиція філософії мови не утворює (на відміну від англійської чи німецької) неперервного феномена із взаємозв'язками (чи взаємовідштовхуваннями) концепцій і ідей, які простежувались би досить чітко. Однак концептуальна толерантність і широта епістемологіч-

них рамок виявляються вже у мовній концепції П. Могили та професорів Києво-Могилянської Академії і лінгвофілософських ідей Г. Сковороди.

Петро Могила вважав, що все розмаїття мов народів світу має божественне походження. У цьому він ішов за Біблією і трактатами вчителів церкви, деякі з котрих, особливо Григорій Палагна у своїх «Бесідах», докладно зупиняються на проблемі виникнення різних мов. Ці твори були добре відомі П. Могилі й іншим тогочасним українським мислителям. Відповідно до закладеної в них концепції, Бог в іпостасі Святого Духу зійшов на апостолів й учнів Христа у вигляді вогняних язиків і відтоді вони здобули здатність говорити різними мовами і передавати її народам світу. Бо Бог, пояснює Палагна, є Вогонь, який, обпалюючи, поїдає беззаконня і просвітлює тих, хто слухає. Через цей дар Божественного Духу апостоли й учні Христа стали знаряддям цього Духу, котре почало діяти за його волею і силою, бо будь-яке знаряддя, що сприймається ззовні, стає, на думку Палагни, ознакою не ества, але енергії того, хто діє.

При цьому слово розглядалося як складний комплекс, що, будучи знаком, містив у собі звук, ім'я, термін. На думку київських професорів, слова перш за все і безпосередньо позначають речі, а не поняття, хоча вторинно й опосередковано вони позначають також і поняття. Тому якщо значення знака встановлювалось ними через з'ясування його відношення до позначуваного предмета, то символ розглядався в залежності від повноти сприйняття переданої інформації та її вміщення в сферу суб'єктивних зв'язків людини, котра її сприймає. Чим багатший життєвий та інтелектуальний досвід людини, тим більший смисл вона зможе сприйняти з поданої інформації.

Саме таке використання мовної канви для поглиблення філософсько-психологічного змісту твору притаманне українським романтикам. Анатолій Федь, формуючи мовну структуру текстової панорами, пішов набагато далі. Оригінальний авторський варіант світобачення створює неперевершену структуру мовотвору. Досить часто автор звертається до романтичної форми часопросторової моделі буття, але робить це в незвичній манері екзистенційної естетики: *«Гігантськими кроками Українського простору ступає Час. Він пильнує виникнення, становлення, руйнацію усього, що існує на білому світі, та й не випускає із свого поля зору своє власне протікання. Час безроздільно панує на Землі. Земля освітлюється і зігрівається Небесним Огнем також у певний Час. У відведений Час регулює температурний баланс Зем-*

лі Вода. Чотири стихії (скорочено – ЗНОВ) дали життя усьому живому на Землі, хоча людина, яка назвала сама себе царем природи, початково облаштує свій зв'язок з Землею і Всесвітом... Між тим, Людина і Світ не можуть покритися забуттям тисячоліть, це те, що ще і ще раз повториться, орієнтир при поверненні втраченого відчуття природного Начала. Земля, Небо, Огонь, Вода – частина людської історії, доля окремої людини, одиниця загалу» [7, с.16].

Київські філософи вважали, що слова виступають як знаки лише в процесі спілкування людей. При цьому вони домовляються про закріплення за словами певного постійного значення.

Однак, широкий, дійсно античний контекст інтерпретації «символічного світу», був окреслений вперше Г. Сковородою. Невипадково Д. Чижевський підкреслював: «Мова Сковороди є мова образів і символів... Мова Сковороди повертається до материнського лона символіки. Тут йому на допомогу приходять і символіка народної поезії, і символіка античного платонізму, і символіка християнства, як отців церкви, так і української та проповідної літератури... У Сковороди поняття ніби жевріють, ніби дрімують під покровом образів та символів» [9, с. 150]. Цей контекст, збережений у загальній тенденції, розширився до нашого часу, від мовної концепції Олександра Потебні (1835-1891) до філософсько-лінгвістичної концепції терміна П. Флоренського.

Свої наукові дослідження О. Потебня почав з відповіді на запитання, поставлені німецькою філософією та мовознавством (зокрема В. Гумбольдтом). Головне з них – про співвідношення мови та мислення. Ідея В. Гумбольдта, згідно з якою мова – не лише готовий інструмент, щось створене (ergon), а й діяльність (energeia) духу, є основоположною, що визначає філософську позицію О. Потебні. Виключна плідність теоретичних досліджень О. Потебні зумовлена тим, що мова для нього – не ізольований феномен, вона нерозривно зв'язана з культурою народу. Слідом за В. Гумбольдтом, О. Потебня бачить у мові механізми, що породжують думку. Іншими словами, у мові закладений творчий потенціал, а думка проявляється через мову. Причому кожен акт мовлення є творчим процесом, в якому не повторюється готова істина, а щоразу народжується нова. Народ у його концепції – творець мови, і мова – породження народного духу, і разом з тим саме мова обумовлює національну специфіку народу. Сформульована О. Потебнею проблема «мова і нація» (з ухилом в етнопсихологію) отримала розвиток у роботах Д. Овсянико-Куликовського, Д. Кудрявського,

М. Трубецького, Г. Шпета та ін. Однак і сьогодні залишаються дискусійними питання про те, чи має кожен народ свої власні способи інтелектуального осягнення навколишнього світу, «національну логіку доказу, національний нахил розуму, національну специфіку мислення» [5, с.29]. У цьому питанні А. Федь має свою точку зору: «Пушкін – Шевченко – два різні способи відтворення світу! Дві лексики, два синтаксису! Два світорозуміння» [7, с.406].

Мислетворча функція мови, про яку писали і В. Гумбольдт і О. Потебня, виявляється через закладений у слові інтелектуальний потенціал. Аналізуючи слово-мовлення, О. Потебня виділяє три його складові: зовнішню форму (артикульований звук), зміст (думку), який передається за допомогою форми, і внутрішню форму (найближчий етимологічний зміст) [2, с. 43]. Внутрішня форма кожного слова, за О. Потебнею, завжди визначається специфікою народної мови, оскільки кожна мова має притаманний їй специфічний погляд на світ або неповторну перспективу бачення. «Внутрішня форма слова, зауважує В. Русанівській, – це жива його душа. Слово без внутрішньої форми теж служить знаком, але воно позбавлене творчої енергії. Слово з внутрішньою формою, поряд із функцією позначення, розкриває причину взаємозв'язку слова із думкою, показує, чому слово служить виразником саме цього, а не іншого значення» [4, с. 10]. Таким чином, внутрішня форма означає сам процес творення думки.

Відзначимо, що так само, як згодом у концепціях М. Гайдеггера і Г. Г. Гадамера, наука і поезія, на думку О. Потебні, перебувають у тісній взаємодії. «Якщо буде доведено, що між двома формами мислення наявна така залежність, що поезія є найвища форма людської думки, що сама проза виникає із поезії і неможлива без неї, то ясно, що перевівши наукову діяльність у сферу чужої мови, ми тим самим послабимо свою поетичну діяльність, а опосередковано позбавимо плідності й майбутню наукову діяльність», – пише О. Потебня [2, с. 235]. Тобто, якщо між мовою й мисленням (у тому числі – науковим) існує зв'язок, то він не такий простий, як це може здаватися на перший погляд. Однак вчені різних галузей неодноразово підтверджували, що рідна мова є кращим інструментом для мислення, ніж чужа. За допомогою математичної мови звичайно передають те, що вже досягнуто наукою, але розвивати науку можна тільки на загальнолітературній мові в усьому її багатстві, в усіх її безмежних можливостях. Розвиток наукового стилю національних мов є ознакою розвиненості, повноцінності

нації. Пристосувати свою мову до загальнолюдських надбань, цим самим ствердивши її здатність виражати найскладніші поняття, – природне прагнення інтелектуальної еліти цивілізованої країни. Це прагнення зумовлене усвідомленням самоцінності, окремішності духовного життя свого народу, а звідси – бажанням зберегти свою неповторність, не нівелюватися серед інших народів.

Саме прагнення усвідомити на сторінках своїх творів долю рідного народу, бачену й пережиту на власні очі, підносить філософську екзистенцію Анатолія Федя на рівень творчого доробку державницького значення: «Самозалюкування... Чого тільки й не придумують оті порождисті голови. Це слово тлумачить колективний, краще – обцинний злочин, культивує традиція, а держава, коли це їй вигідно, скажімо, для роз'єднання людей, підтримує різні легальними і нелегальними засобами» [7, с.67].

Для нашого дослідження цікавими є міркування філософів стосовно концепту «термін». Так, наприклад, Андрій Белий виходить з того, що творче слово є втілене слово (слово-плоть), і в цьому сенсі воно дійсне: символом його є жива плоть людини. Надаючи термінологічній значимості слова першочергове значення замість побічного та службового, ми вбиваємо мову, тобто живе слово. Адже в живому слові відображається неперервне вправління творчих сил мови. Андрій Белий гостро ставить проблему екзистенційності терміна: «Слово-термін – прекрасний і мертвий кристал, що утворився завдяки процесу розкладання живого слова. Живе слово – квітучий організм. Ідеальний термін – це вічний кристал, отриманий лише шляхом кінцевого розкладання; слово-образ – подібний живій людській істоті» [1, с. 456].

Саме таку відповідність між загальноприйнятим «терміном» і живим словом демонструє мова філософського роману-диалогії А. Федя «Переддень доби Водолієвої»: «...Сказати, що

ти, кацапський заброда, гівнюк – образиться, як-не-як, а таки старший брат. З іншого боку, який він старший брат, коли з трудом уміє читати і самогон глушить граньонними склянками. Де той авторитет, що у сім'ї має старший брат? З нього старший брат, як з гівна пуля. І завжди, і в усьому спішить, наче з пуна зірвався» [7, с.62].

Висновки. Сьогодні прийнято говорити про втрату сакральності: ми живемо у десакралізованому світі і маємо „обчислювальне мислення” (М. Гайдеггер). Десакралізований термінопоняттєвий простір потребує теоретичного і художньо-філософського осмислення, яке пропонують П. Флоренський, А.Белий і А. Федь, реалізуючи зв'язок між науковим та поетичним мисленнями і усвідомлюючи два аспекти наукової творчої думки, розглянуті О.Потебною: раціональний та ірраціональний.

Саме тому прозовий доробок Анатолія Федя є тим межовим поєднанням романтичного реалізму з вибуховою екзистенцією сучасної літературної тенденції, що відкриває українському прозовому тексту з філософським наповненням нові перспективи. Прагматизм образності та композиційної будови підкреслює авторську нарацію найвищого ґатунку, що сприяє народженню читача мислячого, розумного, інтелектуального.

Сформований, по-різному інтерпретований творчий доробок Анатолія Федя є важливим компонентом українського сучасного літературного процесу. Свій письменницький хист митець зреалізує насамперед у філософському тексті, що глибоко відображає історичні та соціальні конфлікти доби, розкриває особливості “колективного” й індивідуального життя українців минулого століття. Досить широка проблематика прози А. Федя, актуальність відображених романтично-екзистенційних явищ буття становлять специфіку його літературного моделювання дійсності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Белий А. Символизм как миропонимание / А.Белий. – М.: Республика, 1994. – 528 с.
2. Потебня А.А. Философия языка / А.А. Потебня // Потебня А.А. Слово и миф. – М.: Правда, 1989. – С. 17-275.
3. Романько О. Рукою майстра пише час / О. Романько // Славянская правда. – 2013. – 6 июня. – № 23(139). – С. 18.
4. Русанівський В.М. Світогляд і мова / В.М. Русанівський // Мовознавство. – 1989. – № 2. – С. 3-11.
5. Сковорода Г. Пісні. Вірші. Байки. Трактати. Діалоги / Г. Сковорода // Повне зібрання творів у двох томах. – К.: Наукова думка, 1973. – Т. 2. – 574 с.
6. Федь А.М. Над рідною хатою гойдався шуліка: Півість / А.М. Федь. – Слов'янськ: Видавець Моторін Б.І., 2010. – 152 с.
7. Федь А.М. Переддень доби Водолієвої / А.М. Федь. – Канів: «Склянка часу», 2013. – 470 с.
8. Федь А.М. Реальні та метафізичні світи пана Сірого: Філософський роман / А.М. Федь. – Слов'янськ: Видавець Моторін Б.І., 2010. – 284 с.
9. Чижевський Д. Нариси з історії філософії на Україні / Д. Чижевський. – Мюнхен, 1983. – 174 с.

Barabanova O., Gribovska D. Disclosure of Language Concepts of Ukrainian Philosophers in A. Fed's Romantic Existential works

Abstract: For the last twenty years, the period of Independence of Ukraine, the modern Ukrainian literature has been enriched with creative achievements of masters of words, unbiased from diverse, different ideas; professional writers who disclose in their texts not only their own memories and emotions, but also provide an professional assessment of the past, creating the further perspective of reader's perception. Surely only consideration of full national artistic heritage will reproduce Ukrainian literary process of the XXI century in a systematic and comprehensive way; investigate the "cultural landscapes" of the past, and reveal the greatness of literature in conditions of freedom of speech and press. Anatoly Fed's philosophical fiction is interesting to be studied. It is a separate ideological and artistic phenomenon of aesthetic construction based on authentically reflected reality. Still he is a famous scientist, but in Ukraine he is not well-known as a writer, but a popular author in the Donbas. Literary art studio of A. Fed has just begun. However, a complete scientific reception of literary process of the XXI century as a distinctive national cultural phenomenon is impossible without the ideological and artistic contribution of creative individuals like A. Fed. So the coverage of outlined problems is actually in the beginning of its entry into the operative field of scientific literature. Therefore the relevance of the proposed article is determined, on the one hand – by insufficient analysis of the array of A. Fed's philosophical prose, on the other hand – by the lack of specific system works on the creative individuality of the artist. A. Fed's emotive fiction heritage achievements is the boundary blending of romantic realism and explosive existence of modern literary trends that reveals new perspectives for Ukrainian prose texts with philosophical content. Imagery pragmatism and compositional structure emphasize the author's narrative of the highest quality that gives birth to the intelligent and intellectual reader. A. Fed's creative heritage formed and interpreted in various ways is an important component of modern Ukrainian literary process. The artist realize his talent as a writer primarily in philosophical text that reflects deep historical and social conflicts of the day, reveals features of "collective" and individual life of Ukrainian people of the last century. Quite broad problems of A. Fed's prose, the narrated urgency of reflected existential phenomena of life determine the specific literary simulation of reality.

Keywords: language, existential, philosophical novel, literature, A. Fed.

Барабанова Е.А., Грибовская Д.А. Проявление языковых концепций украинских философов в романтической экзистенции Анатолия Феда.

Аннотация: Современная украинская литература за последние двадцать лет независимости обогатилась творческими достижениями мастеров слова, незаангажированных разнообразными идеями, писателей-профессионалов, которые интерпретируют в своем творчестве не только собственные воспоминания и эмоции, но и дают профессиональную оценку прошлому, формируя перспективу читательского восприятия. Лишь учет всей полноты национального художественного наследия позволит системно и целостно воссоздать украинский литературный процесс XX века, комплексно исследовать "культурные ландшафты" прошлого, раскрыть величие литературы в условиях свободы слова и печати. Интересным для исследования является философская проза Анатолия Феда, которая составляет отдельный идейно-художественный феномен эстетического строительства на основе аутентично отраженной действительности. До сих пор он – известный ученый, малоизвестный в Украине как писатель, но популярный автор в Донецкой области. Литературоведческие студии художественного творчества А. Феда только начались. Однако целостная научная рецепция литературного процесса XX века как самобытного национально-культурного феномена невозможна без учета идейно-художественного вклада творческих индивидуальностей типа Анатолия Феда. Поэтому освещение обозначенной проблемы находится фактически в начале ее вхождения в оперативное поле научного литературоведения. Актуальность предлагаемой статьи, таким образом, обусловлена как недостаточным уровнем анализа массива философской прозы Анатолия Феда, так и отсутствием специальных системных работ, посвященных творческой индивидуальности писателя. Прозаическое наследие Анатолия Феда является тем предельным сочетанием романтического реализма с взрывной экзистенцией современной литературной тенденции, которая открывает украинским прозаическим текстам с философским наполнением новые перспективы. Прагматизм образности и композиционного строения подчеркивает авторскую наррацию высшего сорта, что способствует рождению читателя мыслящего, умного, интеллектуального. Сформированное, по-разному интерпретированное творчество Анатолия Феда является важным компонентом украинского современного литературного процесса. Свой писательский талант писатель реализует, прежде всего, в философском тексте, глубоко отражает исторические и социальные конфликты эпохи, раскрывает особенности "коллективной" и индивидуальной жизни украинцев прошлого века. Достаточно широкая проблематика прозы А. Феда, актуальность отраженных нарративно-экзистенциальных явлений бытия составляют специфику его литературного моделирования действительности.

Ключевые слова: язык, экзистенция, философский роман, литература, А. Федь